

de studie aan eene universiteit over te gaan in de faculteit in het getuigschrift vermeld.

Deze examens, voor zooverre zij mondeling zijn, in het openbaar te houden, worden afgenomen door de leeraren van het gymnasium, ten overstaan van een of meer gecommitteerden, door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken aan te wijzen. Bij verschil van gevoelen tusschen de leeraren en den of de gecommitteerden omtrent het verleen van het getuigschrift, beslissen laatstgenoemde.

Het programma van deze examens wordt door Ons vastgesteld.

[18]

VOORGESTELDE AMENDEMENTEN.

[7.]

Voor 't geval het door de Commissie van Rapporteurs voorgestelde tweede amendement op art. 5 wordt aangenomen, stelt de ondergeteekende als sub-amendement voor, achter: p. het teekenen, te laten volgen:

- q. de redeneerkunde;
- r. de uiterlijke welsprekendheid.

Toelichting.

Beide deze vakken zijn geheel propaedeutisch. De redeneerkunde is voor alle vakken noodig en kan dan voor het eerste examen in de regten worden weggelaten. De Commissie van Rapporteurs heeft de uiterlijke welsprekendheid niet opgenomen onder de aan de universiteiten te onderwijzen vakken.

Voor 't geval de door de Commissie van Rapporteurs voorgestelde nieuwe artt. 34 en 34a mogten worden aangenomen, stelt de ondergeteekende als sub-amendement daarop voor:

In art. 34a achteraan volge:

„Aan de universiteit, door Ons aan te wijzen, moet onderwijs gegeven worden in de wetenschap van het notariaat.”

Toelichting.

In de ontwerpen was het onderwijs in de wetenschap van het notariaat teregt opgenomen.

De geachte voorstellers hebben dit weggelaten. De wensch om de eischen voor het examen van candidaat-notaris veel hooger te stellen, regtvaardigt eene poging om het wetenschappelijk onderwijs voor het notariaat in de wet te behouden.

In allen gevalle is het notariaat eene wetenschap. Het worde ook wetenschappelijk behandeld!

In geval hoofdstuk IV van titel II, omvattende de artt. 74 tot en met 123 van het ontwerp door de Commissie van Rapporteurs voorgesteld, niet wordt aangenomen, stelt de ondergeteekende voor art. 74 te lezen als volgt:

„In iedere faculteit wordt het doctoraat verkregen door het achtereenvolgens afleggen van examina en het opstellen en in het openbaar verdedigen van eenige stellingen; bovendien staat het schrijven en verdedigen van een proefschrift vrij.”

Toelichting.

De *verplichting* om eene dissertatie te leveren, heeft in vele gevallen verkeerde, om niet te zeggen, dwaze gevolgen gehad: noch voor de hoogleeraren, noch voor de wetenschap, noch voor de zaak zelve heeft die verplichting

iets nuttigs opgeleverd; van daar dat het afschaffingsbesluit met toejuiching werd begroet; dat afschaffingsbesluit heeft gunstig gewerkt.

In België, zoo als in de Nota is opgemerkt, bestaat de verplichting ook niet.

Voor hetzelfde geval, waarin het vorig amendement werd voorgesteld, stelt de ondergeteekende voor art. 77 te lezen als volgt:

„Het eerste examen, voor beide doctoraten, hetzelfde betreft:

„a. de geschiedenis en beginselen van het Romeinsche regt naar de instituten;

„b. de geschiedenis en beginselen van het bij ons geldend burgerlijk en handelsregt;

„c. de encyclopaedie des regts;

„d. de staathuishoudkunde.

Toelichting.

Voor toelichting omtrent de orde van studie van het hedendaagsche regt in dezen, vooral ook in verband met het Romeinsche regt, verwijst de ondergeteekende naar zijne nota bij verslag, stuk n°. 4, 1874—1875 gevoegd geweest, welke nota aanleiding gaf tot het behandelen van het punt in de *Juridische Spectator* n°. 17, 1 Junij 1875, n°. 22, 15 Augustus 1875 en n°. 35, 1 Maart 1876, alsmede in *Weekbladen van het Regt* n°. 3865, 15 Julij 1875, n°. 3942, 15 Februarij 1876, n°. 3948, 2 Maart 1876.

Hoe daarover gedacht wordt, het bepalen van drie collegien over het Romeinsch regt staat in geene verhouding tot de collegien over het hedendaagsche regt, vooral daar algemeen erkend wordt, dat het niet *multa* maar *multum* moet zijn en dat de onderwerpen zooveel mogelijk moeten worden ingekort, zoo als ook mr. A. A. DE PINTO in zijn stuk in *Themis* 1876 en mr. J. A. FRUIN, in de *Utrechtsche courant* n°. 47 zoo te regt aantoonen.

Zonder schade kan in ieder geval vervallen een opzettelijk collegie over de *Historia Juris Romani*.

Zelf van het hedendaagsche regt wordt geene afzonderlijke geschiedenis gegeven. Wat heeft de gewone student er aan, wat doet het tot zijne vorming als regtsgeleerde, dat hij moet aanhooren al de gissingen en stellingen over het ontstaan en de lezingen der XII tafelen, al de phases en nuanceringen der twisten over het regt en de wetten tusschen Senaat en volk, het ontstaan van het *jus praetorium* tot verbetering en aanvulling van het regt, van het *edictum perpetuum*, de namen van zoo vele consuls en afzonderlijke wetten en hetgeen er dan meer volgt?

Men voege die bij de beginselen van het Romeinsche regt naar de Instituten zoo als ook in België is gedaan.

Het onnoodige blijft dan van zelve meer en meer weg. Behalve dat in België nog zijn »matières à certificats» (testimonium-collegies) is dan het eerste examen bijna gelijk als in België ingerigt. Vergelijk art. 15, wet 1 Mei 1857. *Recueil* 1857, bladz. 163.

Het collegie over de Encyclopaedie is daar ook en is zeer nuttig zoo niet onmisbaar: waar hoort anders de gewone student iets van Mozaïsch, van Canoniek, van Germaansch regt?

Het collegie over de redeneerkunde in het ontwerp kan en moet vervallen.

Ze behoort bij het gymnasium.

Ze is geheel propaedeutisch en blijve dat!

Mijne opmerking in de nota dat het houden van examina in de redeneerkunde ook moeilijk schijnt te kunnen worden gevorderd van professoren in de regten, is niet wederlegd.

Voor hen die zich tot het doctoraat in de staatswetenschappen bekwamen zijn de vier aangegevene vakken onmisbaar.

Den Haag, 6 Maart 1876.

OLDENHUIS GRATAMA.